der theologie tot haar recht te doen komen. Er zijn geen lijnen getrokken, er is alleen een doel gesteld. En waar dat doel geen ander is dan weer een theologische faculteit dien naam waard te verkrijgen, daar meen ik, dat ik dezerzijds niet verkeerd doe met mij bij de voorstellers te voegen en de verantwoordelijkheid voor dit hun bedoelen op mij te nemen.

Mijnheer de Voorzitter! Ten slotte nog dit. De geachte afgevaardigde uit Leiden heeft met zekere voldaanheid gewezen op de gelukkige positie, waarin de rechtsgeleerde faculteit verkeert in vergelijking met de godgeleerde. De geachte afgevaardigde bracht dit alzoo in beeld, dat men in de juridische faculteit altijd had zijn „legger" en dat die legger, als van nationale herkomst in onze wetboeken vastgelegd, vanzelf een legger was, die niet tot verdeeling in richtingen aanleiding kon geven. De theologische faculteit daarentegen bezat zulk een legger niet, want over den legger van de theologie bestond verschil van gevoelen.

Ik ben tot mijn leedwezen er niet ingeslaagd de juistheid van die bewering te begrijpen. De geachte afgevaardigde sprak niet van het onderwijs in het positieve recht, maar van de dogmatische constructie van de rechtsdenkbeelden, die men zelf voorstaat en belijdt.

De heer VAN DER VLUGT: Ik sprak van de dogmatische constructie van de beginselen, die ten grondslag liggen aan het positieve recht.

De heer KUYPER, Minister van Binnenlandsche Zaken: Volkomen juist, niets anders is ook door mij beweerd. Maar heeft men, mag ik vragen, bij het positieve recht, een *vaste* basis?

Wij hebben gehad de code pénal, het oude Strafwetboek. Dat was toen de legger en was die nu zoo vast, dat daaruit het tegenwoordige Strafwetboek is opgebouwd, of heeft men niet van elders moeten aanbrengen critiek om van het toen bestaande tot het betere te geraken?

Welnu, uit dien hoofde, omdat die legger is een *verschuivende* legger, geen vaste, maar een voortdurend wisselende, kan nooit het beginsel van vastheid daaraan worden ontleend. Daarentegen in de theologische faculteit wordt beweerd, dat juist daar een legger is, die wel ter dege die vastheid bezit, waarvan men kan uitgaan, in *Gods Woord*.

Nog dit: de geachte afgevaardigde heeft ten tweede als zijn meening te kennen gegeven, dat zij de beste wetenschappelijke onderzoekers zijn en dus deze aan de Academies moeten worden benoemd, die zelf als subject buiten het object staan. Dit toegepast op de godsdienst vakken, zou er toe leiden, dat alleen de atheïst, die niets voor godsdienst gevoelt, als hoogleeraar kan optreden, of althans alleen de agnosticus, de man van het „ignorabimus". Maar ik geloof omgekeerd, dat er alleen dan waarachtige wetenschap is, indien er tusschen het subject en het object niet alleen een zekere relatie, maar een vaste relatie, een relatie van warme sympathie en hoog enthousiasme bestaat. En verwees de geachte afgevaardigde ten slotte als vrucht van zijn opbouwende critiek de aanstaande leeraren van de Nederlandsche Hervormde Kerk naar een seminarie, waarbij zij eenige stralen van het licht van de theologische faculteit konden opvangen, dan is dit een novum, want aan Universiteiten elders bestaat wel een Predigerseminarie, maar dat draagt een geheel ander karakter en dient in Duitschland alleen voor practische oefening.

Zoo is het.

De thans bestaande theologische faculteit aan de Rijks-universiteiten kan niet langer gehandhaafd worden.

Haar naam dekt haar wezen niet. Ze kwam op uit een beweging, die met het geloof aan de geopenbaarde waarheid had gebroken. Ze biedt noch aan de Kerk noch aan de wetenschap, wat deze noodig heeft.

En de aanneming van het amendement-Schokking-De Visser met zoo groote meerderheid beteekent, dat over *deze* theologische faculteit het doodvonnis is geveld.

Uit de Pers.

Voorzoover de Pers zich over de rondgezonden Vijf Stellingen uitliet, wordt algemeen gezucht, dat dit niet de juiste weg was, om een leergeschil tot een goede beslissing te brengen.

Wij geven hier alleen het oordeel van *Ds.* Littooy uit het *Zeeuwsche Kerkblad*:

Het heeft mij niet verblijd, dat de vijf stellingen, door ambtsdragers en lidmaten der Ger. Kerken onderteekend, zijn rondgezonden. Ik geloof niet dat het profijtelijk is. Het zal de onrust en de tweespalt vermeerderen. En aan het tegendeel, . aan ruat en vrede hebben onze Kerken behoefte. Warme hoofden en koude harten zijn er al genoeg. Ons volk is maake de Geref. leer gevoelig, en velen breken al te gemakkelijk den Kerkelijken band.

Kan het niet anders, wijl er gevaar dreigt, dan moet het, om des Heeren wil. Doch het gevaar dat eenigen meenen te zien en dat velen ook dientengevolge vreezen, is m. i. niet aanwezig.

Dat er band aan de belijdenis moet zijn en dies niets geleerd worden wat met haar in strijd is, erkennen wij, voorzoover ik weet, eenparig.

Meent men dat het tegendeel plaats heeft, dan moeten geen agitatiemiddelen gebruikt, maar in stilheid en onder opzien tot God moet dan de kerkelijke weg, tot stuiting en wegnemen van dat kwaad, bewandeld worden.

Doch naar de Heilige Schrift ons leert, kunnen de zaken in geding van twee kanten, d. i. van de zijde Gods en van die der menschen worden bezien.

En nu heeft de een ze, voor en na en ook in onzen tijd, meer van Gods kant bezien, besproken en voorgesteld, terwijl de ander ze, insgelijks voor en na en ook in dezen tijd, meer van 's menschen kant bezag, besprak en voorstelde; maar daarmee is gelijk voor de hand ligt, nog niet gezegd, dat men in strijd is met elkander. Maar dat daarbij elke uitdrukking even gelukkig gekozen en iedere omschrijving even juist is, zal wel niemand beweren.

Niemand, die opwast in de kennis, zal ontkennen, dat correctie mogelijk, ja vaak noodig is.

Doch dat het wezenlijk verschil zoo groot is als het lijkt en gevreesd wordt, geloof ik niet; sterker nog, het staat bij mij vast dat dit *niet* zoo is. Wanneer de broeders, die van die gedachte uitgaan, eens broederlijk samenspraken met de broederen met wie zij zooveel meenen te verschillen, zouden zij elkander zeer meevallen en veel nader bij elkander staan dan zij zich hadden voorgesteld.

Daar komt bij, dat er bij eenheid verschil van beschouwingen bij de theologen al de eeuwen geweest is. Mij heugt ook de tijd nog, dat de meeningen over de wederkomst van Christus in onze kringen zeer uiteenliepen; alsmede dat het doen van belijdenis in het Zuiden van ons land tamelijk los gemaakt was van en geplaatst werd naast het gaan aan het heilig avondmaal, zelfs zoo, dat men het eene moest doen, zonder dat het andere behoefde.

Om deel te nemen aan het avondmaal moet men veel meer deelachtig zijn, dan noodig was voor het doen van belijdenis; terwijl toch van beide geldt: „Van ganscher harte te gelooven".

Maar alsof deze eisch niet voor beide gold, spraken en handelden velen. En hiermee in zeker opzicht in strijd, stelden anderen het weer voor, alsof door de Sacramenten slechts beteekend en verzegeld wordt, *niet*, dat God onze God *is*, maar dat Hij dat *wezen wil* en zal, *indien* wij gelooven. Juist dus, wat ook door het Evangelie ons wordt verzekerd.

Het ten deren wezenlijk bestaande onderscheid werd daardoor weggenomen. Ook over objectief en subjectief, over algemeene en bijzondere verzoening werd in die dagen geredetwist in gesprek en geschrift. Zegt men..... wat thans in geschil is grijpt veel dieper in, dan is mijn antwoord, dat, zooals Wormser geschreven heeft, aan eene onbijbelsche verbondsbeschouwing ontzaggelijke nadeelen zijn verbonden, alsmede, dat hetgeen thans in geschil is op meer dan één punt niet zoo groot is als men denkt. Doch dat er onderscheid is, tusschen hetgeen waarover toen gestreden is en nu gestreden wordt, stem ik natuurlijk toe.

Langzamerhand is men het echter in onze kringen over al het hier bovengenoemde zoo goed als eens geworden. 't Is schier niet meer aan de orde. Ten oprichte van dit een en ander is de overtuiging nu eene bijna algemeene geworden. Zoo nu zal het, naar ik hoop en vertrouw, insgelijks gaan met hetgeen in de algemeen verspreide stellingen aan de orde gesteld is in de kringen onzes volks. Het was omstreeks de Synode van Dordt (1618 en 19) of in Comrie's dagen ook reeds de stof der gesprekken en der twistgedwingen. Doch ook maar voor een tijd. Het ging zonder verwoestingen aan te richten weer over. Ik weet, dat hierop kan gezegd worden: Ach ja, er kwam na dien tijd weldra algemeene inzinking.

Ook kan men zeggen: Ds. Littooij is oud, begint tegen den strijd op te zien, en ziet het gevaar, dat thans dreigt, niet in.

Zegt men dat, dan merkt hij op — vóór negen jaren dacht ik als nu, en zag dus dat gevaar toen evenmin.

Toen toch is Bedums kerkeraad met deze zelfde verontrustende bezwaren op de Generale Synode te Middelburg gekomen. En zooals uit de Middelburgsche Synodale Notulen van 1896 blijkt (pag. 16) is door mij met het oog daarop destijds voorgesteld, hetgeen hier volgt:

»Naar wij thans van de commissie van advies voor deze zaak vernamen, heeft Bedums Kerkeraad bezwaren tegen hetgeen Prof. Kuyper, zoo- hij zegt, zou geleerd hebben. Daar de Generale Synode hier echter niet zit, om bezwaren op te lossen, maar om concrete gevallen of rechtstreeksche aanklachten te behandelen, zoo raadt zij den betrokken Kerkeraad met Prof. Kuyper te spreken; en wenscht en vertrouwt zij, dat, wanneer dit geschiedt, de bezwaarde Kerkeraad van zijne bezwaren geheel of voor een deel zal verlost worden."

Tot de commissie, staande de Synode voor het onderzoek dezer benoemd, behoorden Ds. A. M Donner, Ds. J. van Henten, A. Dingemans, D. Rijpstra, Prof. Dr. H. Bavinck en Prof. Dr F. L. Rutgers, en het *eenstemmig* rapport werd uitgebracht door Ds. A. M Donner.

De conclusie er van luidde: »Om op de formeele gronden in dit rapport genoemd, dit bezwaarschrift niet in behandeling te nemen, en van dit besluit aan den Kerkeraad der Geref. Kerk te Bedum (A) bericht te zenden".

De Deputaten voor het verband der Kerken met de Theol. Faculteit der Vrije Universiteit, door een vroegere Synode verkoren, hadden deze bezwaren allereerst van Bedums Kerkeraad ontvangen.

Tot deze Deputaten behoorde en behoort ook Ds. J. van Andel. Zij nu hebben insgelijks in een zeer uitvoerig schrijven aan bovengenoemden Kerkeraad gezonden, de bezwaren als ongegrond gequalificeerd.

Nog meer. (Want ik ben, waar ik alsnog geen gevaar zie, in een zeer groot en goed gezelschap.)

De geheele Synode te Middelburg, op één lid na (ik meen Ds. Bos, die destijds pred. te Bedum en ook lid van de Synode was) nam na breedvoerige discussie, op voorstel van Gelderland, Friesland en Zeeland, het hier volgende aan:

a. het bezwaarschrift van den Kerkeraad van Bedum (A) niet in behandeling te nemen, uithoofde van de formeele gronden in het rapport der commissie genoemd;

b. uit te spreken, dat zij niet alleen in het ter harer kennis gekomene geene aanleiding vindt, om handelend op te treden, krachtens art. 3 der overeenkomst, en zich alzoo tot Directeuren van de Vrije Universiteit te wenden, even als haar deputaten voor de oefening van het verband tusschen de Kerken en de Theol. Faculteit van de Vrije Universiteit, maar ook haar vertrouwen blijft betuigen in den betrokken hoogleeraar en in de hoogleeraren van de Vrije Universiteit en van de Theol. School te Kampen, die verklaard hebben principieel aan de zijde van Dr. Kuyper te staan; en

c. hiervan bericht te zenden aan den Kerkeraad van Bedum (A.)"

Nog grooter is het goede gezelschap, waartoe ik de eer had te behooren, toen door mij die ontrustmakende bezwaren niet zoo werden gedeeld; immers de professoren te Kampen, namelijk: Dr. H. Bavinck-P. Biesterveld, D. K. Wielenga en M. Noordtzij, hebben vóór de Synode te Middelburg in een publiek geschrift verklaard, dat zij in dezen *principieel* aan de zijde van Dr. Kuyper staan.'

Dat een enkele leerling, die weleens meer zegt dan zijn meester juist acht en voor zijne rekening neemt, zich uitdrukkingen heeft veroorloofd die gewraakt moeten worden, beaam ik. Maar hoezeer dit altijd te betreuren is, was en is daarmee de leer der Kerken nog niet in gevaar.

Zoo oordeelden zeker ook de evengenoemde vier Professoren; immers zij bleven zich, hoewel zij, naar hunne eigene verklaring, »principieel aan de zijde van Dr. Kuyper staan", desalniettemin toen en daarna voor 't infralapsarisme, als het standpunt onzer belijdenisschriften, verklaren.

Dat onze Ger. Kerken in en door hare belijdenisschriften dit standpunt hebben ingenomen, stond en staat ook voor mij nog altoos vast.

Gingen nu velen, zonder het indienen van een gravamen, dus zonder in den kerkelijken weg verandering te zoeken, met wegdoezeling van het infralapsarisch standpunt, het supralapsarische innemen en leeren, dan handelden zij in strijd met hun verbintenis en maakten zij den band aan de belijdenis los. En dat dit gevaarlijk is, ligt voor de hand; want als de een dit doet op dit en de ander met even veel, neen, met even weinig recht, op een ander punt, dan krijgt men langzamerhand eene *metterdaad* belijdenislooze Kerk.

Dit gevoelen te dulden, of te zeggen... men kan het vraagstuk van Gods kant en van 's menschen kant bezien, is nog gansch wat anders. Met het oog daarop dat wij moeten voorstaan en leeren de algemeene, welmeenende aanbieding des Evangelies, de verantwoordelijkheid van den mensch en, dat hij eenig en alleen om eigen zonde en schuld verloren gaat, zullen, naar ik geloof, van zelven, de dienaren des Woords, neen, niet bij 't abstracte denken op de studeerkamer, maar in de praktijk — op de lijn der belijdenisschriften komen.

Ds. Littooy is een der oudste predikanten uit de vroegere Christelijk Gereformeerde Kerk, een man wiens woord in breeden kring steeds invloed heeft genoefend.

We zijn daarom dankbaar, dat ook hij waarschuwt om een verschil van inzicht en opvatting, dat steeds in onze Kerken bestaan heeft, toch niet op te blazen tot een dogmatische ketterij.

Officieele Berichten.

Provinciale Synode van Zuid-Holland.

De Geref. Kerken te Leiden (A, B en C), daartoe aangewezen door de classis Leiden, noodigen bij dezen de classis van Zuid Holland uit, hunne afgevaardigden te zenden ter Prov. Synode, die gehouden staat te worden D.V. Dinsdag 6 Juni en (zoo noodig) volgende dagen te Leiden.

Namen en woonplaatsen der afgevaardigden, punten voor het agendum, en verdere stukken in te zenden aan den eerstondergeteekende.

H. J. KOUWENHOVEN Dz.
G. WISSE Jr.
R. J. W.-RUDOLPH.

Garnizoen Amersfoort.

Ouders en Kerkeraden worden dringend uitgenoodigd om, tot bevordering van de geestelijke belangen hunner zonen of jeugdige leden tijdens hun militairen dienst, de namen en adressen der jongelingen die alhier in garnizoen komen, zoo spoedig mogelijk te willen opgeven aan:

Ds. H. TERRINK.

Kort verslag van de Classis Woerden, gehouden te Alfen a/d. Rijn 16 Febr. '05.

1. Ds. v. Lonkhuizen, naar toerbeurt Praesis, opent de vergadering; ZEw. leest Richteren 5 en gaat voor in het gebed.

2. Alle kerken zijn wettig tegenwoordig. Aan een br. Diaken wordt keurstem verleend.

3. De notulen der vorige vergadering worden gelezen en goedgekeurd.

4. Ingekomen stukken van de Classis Harderwijk en Dokkum worden voor kennisgeving aangenomen.

5. Aan de kerk van Nieuwveen wordt *f* 100 toegezegd bij eventueele beroeping van een D. d. W.

6. De kerk van Bodegraven vraagt en ontvangt advies in een tuchtzaak.

7. Naar aanleiding van eene desbetreffende vraag van de kerk van Zwammerdam herinnert de Classis, dat de attestaties naar waarheid moeten zijn, en besluit dat aan de prudentie van de kerkeraden zal worden overgelaten wat al of niet er bij te schrijven.

8. Rapport van de zending wordt goedgekeurd.

9. De behandeling van een bewaarschrift van de kerk van Ter Aar wordt uitgesteld tot de e. k. vergadering.

10. Het nazien van de boeken van den Class. Quaestor en van den Penningmeester der Zending wordt opgedragen resp. aan de kerkeraden van Zwammerdam en Alfen.

11. De vacatuurbeurten worden aldus geregeld:

In Maart. Ter Aar Ds. van Lonkhuizen (2 beurten) Noorden Ds. Gunst (2) Woubrugge Ds. van der Voet (2) Nieuwveen Ds. Breukelaar (2) Nieuwkoop Ds. Koffieberg (1) en Ds. Vogel (1).

In April. Ter Aar Ds. Brouwer (2) Noorden Ds. Gunst (1) en Ds. v. Lonkhuizen (1) Woubrugge Ds. van der Heijden (2) Nieuwveen Ds. van der Voet (1) en Ds. van Dijk (1) Nieuwkoop Ds Vogel (2).

In Mei. Ter Aar Ds. Schoemakers (1) en Ds. van der Heijden (1) Noorden Ds. Koffieberg (2) Woubrugge Ds. Schoemakers (2) Nieuwveen Ds. Brouwers (1) en Ds. Breukelaar (1) Nieuwkoop Ds. van Dijk (2).

12. Eenige huishoudelijke werkzaamheden worden verricht en daarna de vergadering gesloten met dankzegging door den Scriba.

Op last der Classis,
Ds. SCHOEMAKERS, *Scriba*.

Noord-Holland boven het IJ.

L. S.

De Kerkeraad der Geref. kerk van Zunderdorp bericht met grooten dank, dat na de laatste verantwoording voor het gerestaureerd kerkje inkwam: van Ds. v. S. te Amst. *f* 5, een huisgezin te Bussum *f* 2.75, M. J. v. d. H. te E. V. *f* 2.50 onder bijschrift „met liefelijke herinnering aan den eersten arbeid aldaar", Ds. Renkema uit het kerkezakje *f* 1, Wed. V. te Leiden *f* 2, J. G. v. d. H. te Kampen uit het huisbusje *f* 2.50, D. te S. *f* 2.50, fam. L. te Amst. *f* 2 Geref kerk A Gouda *f* 2, Wed. K. J. K. Den Haag *f* 1, „twee zusters" te Baarn *f* 2 50, K. te Amst. door oudl. Viersma *f* 2.50, Geref. kerk te Alkmaar *f* 3 J. P. te Sloterdijk *f* 1, Geref. kerk te Driebergen *f* 2.50.

Met de reeds vroeger verantwoorde giften ontvingen we voor het tekort *f* 122,23. Deze cijfers zeggen veel! Maar aangezien het tekort nog lang niet gedekt is en grooter zal worden dan wij aanvankelijk vermoedden, herhalen wij nogmaals zeer vriendelijk, doch dringend, onze bede om hulp.

We weten dat ons vragen niet tevergeefsch zal zijn. Velen zijn de broeders en zusters, zoowel in de Provincie N. H. als in het Vaderland, die belang stellen in de zaak van Gods Koninkrijk in N. Holl. boven het IJ. Al gaat het langzaam, het Christelijk beginsel wint er meer veld! Dat velen ons dan steunen met hun gaven, opdat wij, waar ook onze kleine kerk invloed behoort te oefenen in deze streken, niet behoeven gebukt te gaan onder geldelijke zorgen.

Velen verblijdden ons reeds, maar nog meerderen wachtten daarmee. Indien nu allen zulks spoedig doen, zal dit de laatste maal zijn dat we bij u aankloppen, en we zullen kunnen berichten: „het tekort is gedekt."

Namens den kerkeraad voornoemd,
A. SCHWEITZER, *Praeses*.

Adres voor giften: Ds. A. Schweitzer te Buiksloot.

Buitenland.

Duitschland. Kerkelijke procedu ren tegen afwijkende leeraars.

De Mecklenburgsche predikant Schmaltz is door het Consistorium uit zijn ambt ontzet, omdat hij heeft uitgesproken, dat de feiten van de geboorte van den Heere Jezus Christus uit eene maagd en van de lichamelijke opstanding van den Christus uit den doode, voor hem niet vast staan. Wel wil hij erkennen, dat God mensch geworden is, maar hij is van oordeel, dat de menschwording van den Christus op eene andere manier kan geschied zijn dan in den Bijbel verhaald wordt. Ook staat het volgens hem vast, dat de Christus in een „geistleiblichen Wesen" nog steeds leeft en werkt, doch twijfelt hij er aan of de Christus in hetzelfde lichaam is opgestaan. Volgens ons heeft het Consistorium volkomen terecht dezen predikant ontzet, omdat leerstukken voor hem onzeker zijn, die in de belijdenis der kerk uitgesproken zijn als boven allen twijfel vast te staan. De ontzette predikant heeft zich op het Opper „Kirchengericht" beroepen.

De predikant Heijn te Greifswald stond voor een predikantsplaats te Berlijn. Het Brandenburgsche Consistorium heeft echter gemeend dezen predikant om zijn „Taktlosigkeiten" niet te mogen benoemen. Als men weet dat deze leeraar zeide: „Als Jezus uitspreekt: „ulieden is het gegeven de verborgenheden van het Koninkrijk Gods te weten", dan heeft Jezus óf deze woorden gesproken, en dan kan men slechts met afschuw aan Hem denken, òf Jezus heeft deze woorden niet gesproken, en dan hebben de Evangelisten de grootheid van Jezus niet begrepen". Op Kerstmis, Paschen of Pinksteren leerde hij, dat men die feesten met stichting kon vieren, al geloofde men hetgeen de Schrift daaromtrent zegt, niet.

Het komt ons voor, dat deze leeraar niet louter om gebrek aan tact moest geweerd worden. Wel voerde Pastor Heijn tot zijne verontschuldiging aan, dat hij zoo moest optreden gelijk hij deed, om de twijfelaars der gemeente weder aan te trekken, doch dit is weder een nieuw bewijs, dat hij niet enkel gebrek aan tact heeft; immers bewijst zijne uitlating, dat hij twijfelt aan de kracht van het zuivere Woord Gods.

Eén ding verwondert ons. Als de predikant Heijn niet deugt voor de kerk van Berlijn, is hij dan wel goed voor de kerk van Greifswald? Of komt het er niet op aan, wat den menschen in plattelandsgemeenten omtrent God en Zijn dienst geleerd wordt?

N.-Amerika. De Revival in Wales schijnt ook op de Nieuwe wereld over te slaan. *De Hope* schrijft hierover:

„Plasregens van zegen zullen er zijn" is de belofte bij monde van Ezechiel, en op die belofte mag gepleit worden. Naar luid van vertrouwbare berichten worden er dezer dagen milde stroomen des Geestes uitgegoten.

Van over zee hoorden wij dat God Zijn volk in het oude Wales en ook in de stad Londen op 't onverwachtst bezocht.

Eenige dagen geleden schreef een onzer bekenden hoe te Albany, N. Y. onder leiding van de leeraars een vragen naar God was ontstaan, en dat, zonder den bijzonderen dienst van evangelisten, als vrucht op het verkondigde Woord, de gebouwen te klein waren om de heilbegeerige hoorders te bevatten.

— Verleden week meldden ons de bladen hoe het groote Denver, een echt wereldsche stad, waaromtrent de plaatselijke pers schimpend beweerde, dat zij nooit door eenige godsdienstige strooming uit haar eigene bedding kon gelicht worden, met pers en al overgebracht werd in zoo een gansch anderen toestand van godsdienstig leven, als, volgens het getuigenis van de oudste burgers aldaar nooit te voren gekend was.

Rev. G. W. Chapman, D. D., vergaderde de belijders en werkers der zestig gemeenten van die stad en begon met hen dit veld te bearbeiden, de stad in tien districten indeelende.

Op zekeren Vrijdag werd, in die zestig gemeenten onder leiding harer eigene leeraars, biduur gehouden en daarop scheen het vuur zoo allerwegen uit te breken, dat de stad weldra als in lichte laaie stond.

De grootste gehoorzalen der plaats, de eerste Baptisten kerk, het opera huis en de Coliseum zaal, waren te klein. Vijf honderd handelshuizen werden dagelijks twee uren gesloten om allen, patroons en bedienden, vrij af te geven. Eigener beweging sloot de burgemeester de stadskantoren. De publieke scholen werden gesloten om de kinderen gelegenheid te geven de meetings bij te wonen.

Naar het getuigenis van hen, wie we mogen gelooven, werd in geen tijden ergens een gansche stad zoo bewogen.

Een lauw christen werd bekeerd, de nood werd door leeraars gevoeld, de verlevendiging begon bij de belijders, onverschilligen, halfslachtigen, ongeloovigen en vijandige tegenstanders hebben Jezus Christus openlijk beleden. Uit eenen mond zegt men dat dit machtig en diep ingrijpend werk der genade een antwoord was op het vereenigd gebod van Gods volk in die Westersche stad.

— En nu vernemen wij dat Schenectady, N. Y., eene stad alwaar onze Ger. Kerk vier gemeenten telt met een negenhonderd huisgezinnen, ook bedropen werd met plasregens van zegen. Aldaar kwam die zegen, als de regen, van den Vader die in de hemelen is. Zij kwam vrijelijk van boven als droppelen, die een wachtend aardrijk verrassen Eenige leeraars hielden met elkander biduur en verzochten een hunner, Rev. G. R. Lunn van de 1ste Ger. gem. aldaar, in eene week daartoe afgezonderd, een reeks predikaties te geven.

De verkondiging van het Woord werd gezegend.

Eer de week ten einde was, kon het groote kerkgebouw de belangstellenden niet meer bevatten.

Zoo werden andere gemeenten geroerd, en eer men wist, waren negentien gemeenten bezig in het gezegend werk van stelselmatig huisbezoek en persoonlijke bearbeiding van zielen, de heele stad door.

Het verslag „Eene stad ingenomen voor Christus" wordt door onzen Ds. Talmage van die stad aldus besloten:

„Deze reeks van gezegende meetings liggen nog niet helder genoeg in 't verschiet, haar indrukken zijn nog te versch en te overweldigend, om alles in orde en naar waarde te kunnen stellen. Wij kunnen den eindelijken uitslag niet bij getallen berekenen. De dagen en gelegenheden die op handen zijn, zullen blijk geven van wat God onder ons wrocht."

Het verdient opmerking dat in elk een van deze verlevendigingen het volgende in 't oog springt: —

Allereerst vond men een kring van vromen in den gebede vereenigd.

Dan maakten de plaatselijke leeraars, door den nood des volks begaan, zich op en lieten zich gezamenlijk vinden voor het werk Gods.

Voorts zegende de H. Geest het gepredikte Woord.

En, waar het waaien van dien wind de toppen der boomen deed ruischen, was men vaardig om te doen wat de hand vond.

Waar de Heere begon te werken, waren Zijne medewerkers gereed tot alle goed woord en werk.

Men begreep wat de benaming genademiddelen beteekende.

Dus werd geen revival opgewerkt, maar neergezonden en aanvaard."

Mocht het blijken dat hier blijvende zegen nederdaalde.

WINCKEL.

Voor Kinderen.

EEN LEVENSGESCHIEDENIS.

I.

ZWARTE EN BLANKE.

Een ongewone drukte heerschte er op den vooravond van een Aprildag des jaars 1742 in de nabijheid van een der Gereformeerde kerken van Den Haag.

Wel werden destijds de weekbeurten beter bezocht, dan in onzen tijd vaak 't geval is, maar toch was de toeloop naar de kerk ditmaal buitengewoon.

Geen wonder, want er zou ook iets buitengewoons voorvallen. Men zou een zwarten dominee hooren, zoo als de menschen zeiden, en natuurlijk, iedereen moest nu naar de kerk, zelfs zij, die er anders niet aan dachten.

't Was daar binnen weldra stampvol. Geen plaats waar nog maar iemand staan kon, bleef onbezet. Daar waren groote heeren en aanzienlijke vrouwen, burgers en geringen, allen nieuwsgierig om den zwarten dominee te zien en te hooren, van wien reeds zoo veel was verteld.

Reeds meer dan twee uur hadden velen gewacht, toen de stilte na den voorzang werd afgebroken, door het geluid van voetstappen, en aller oogen zich wendden naar den kant, van waar die kwamen. Eenige oogenblikken later had de „dominee" den preekstoel bestegen.

Aller oogen waren gericht op den jongen man, die eigenlijk nog geen dominee mocht heeten, maar het toch weldra hoopte te zijn, en die reeds op enkele plaatsen had gepredikt. Wel was hij zwart, zwart van aangezicht, gelijk van kleeding.

„Op en top een Moriaan," hoorde men hier en daar fluisteren, en met recht. Want de jonkman op den kansel, was een echte neger, met kroeshaar, donkere oogen, uitstekende wangbeenderen, dikke ronde lippen en een kleur die scherp afstak bij het wit, dat aan hals en handen zichtbaar was.

In een der heerebanken, die voor den kerkeraad, de overheden en anderen bestemd waren, had men ditmaal ook een oud, deftig heer zien plaats nemen, die daar anders gewoonlijk niet zat. Hij had den jongen neger en dezen hem, hartelijk gegroet, eer de laatste de trappen van den stoel opging. 't Was niet onopgemerkt gebleven en menigeen die 't zag, knikte tegen anderen, als om te zeggen: Dat begrijpen we; die twee kennen elkaar.

Dit was ook zoo en we moeten even zien, hoe die deftige Haagsche heer en die Afrikaansche neger zulke goede vrienden geworden waren.

Een jaar of zestien toen geleden, voer een Amsterdamsch schip naar de kust van Guinea, waar ons land destijds bezittingen had, en waar o. a. De Ruyter zoo wakker indertijd heeft gestreden. Onze voorvaderen gingen overal heen om handel te drijven, en dat was goed. Maar lang niet goed was velerlei, dat bij dien handel soms voorviel. Zoo b.v. kochten en verkochten zij ook menschen, die dan als slaven weg werden gevoerd, om in Amerika of elders meestal een ellendig leven te leiden. Ook wij hadden in de West plantages, waarop zulke slaven werkten, en vaak ruw en wreed werden behandeld. Zelfs tot in de tweede helft der negentiende eeuw, heeft daar de slavernij nog bestaan, en 't heugt mij nog zeer goed, hoe wij als kinderen ons verblijdden, toen we hoorden: Onze koning heeft de slavernij afgeschaft.

We dienen hier echter bij op te merken, dat destijds nagenoeg alle Christelijke handelsvolken in hun bezittingen slaven hielden of er handel in dreven. Nog vreemder is, dat zij daar blijkbaar geen bijzonder kwaad in zagen, en zelfs de godvreezenden er niet tegen in verzet kwamen, of het als zondig veroordeelden. Trouwens velen hier wisten niet, wat er eigenlijk omging. Doch dit neemt het kwade van dit bedrijf niet weg, en we mogen den Heere danken, dat dit verfoeisel uit de Christelijke wereld, althans nu goeddeels is weggedaan. Mannen als Wilberforce in Engeland en Van Hoevell en Wolbers hier, hebben zoo lang getuigd en gestreden, tot eindelijk voor de slaven het uur der vrijheid sloeg.

De kapitein van het Hollandsche schip dan, had behalve allerlei koopwaren, ook ettelijke slaven gekocht, die hij met voordeel hoopte van de hand te doen. Nu geviel het, dat juist te dier tijd, er een tweede Hollandsch schip op de kust van Guinea het anker wierp. Dit laatste vaartuig was veel grooter dan het eerste en was, even als dat, uitgerust voor rekening van de machtige en rijke Oost Indische Compagnie, die ook in Afrika belangrijke bezittingen had. Dit schip heette „Alcyon"; hoe het eerste schip genaamd werd, is mij onbekend.

Aan boord bevond zich o. a. ook een koopman, die zelf tot de Compagnie behoorde, en voor zijn genoegen een reis had meegemaakt naar de Indiën, van waar hij nu naar het vaderland terug keerde. Als van zelf maakten de kapitein van het eerste schip en den koopman kennis met elkaar en de kapitein, die 't zijn belang achtte, den grooten heer van de „Alcyon" zich tot vriend te maken, schonk hem allerlei zeldzaamheden, die hij had weten te krijgen van de inboorlingen, waarvoor de koopman zijnerzijds niet achterbleef zijn dank te betoonen.

Op zekeren dag, terwijl de koopman bij den kapitein op 't schip was, zag hij daar een negersjongen van een jaar of acht, die heel handig allerlei diensten verrichtte. Hij had schik in den knaap, gaf hem wat geld, en vroeg den kapitein hoe hij aan dat knechtje kwam.

„Ik heb hem op de kust gekocht," was 't antwoord; „ik denk dat hij uit een negerij gestolen is."

„'t Is een aardige jongen," zei de koopman, „daar zal wel wat van te maken zijn."

„Wilt u hem hebben en meenemen?" vroeg de kapitein.

De koopman dacht even na en zei toen:

„Nu, als u hem missen wilt, dan heb ik wel zin hem mee te nemen. Misschien dat er in Holland nog was goeds uit hem groeit."

Dat was afgesproken. Nog denzelfden dag ging de achtjarige knaap — althans naar gissing was hij zoo oud; een geboortebewijs had hij niet — op de „Alcyon over, die een week later de kust van Guinea verliet, om den steven te wenden naar het vaderland.

Op het schip had de kleine neger zich weldra ieder ten vriend gemaakt. Hij was vlug, handig, vriendelijk en leerde al spoedig zich eenigzins in onze taal uitdrukken. Zijn meester had er geen rouw over, hem mee te hebben gevoerd. Alleen werd het onzen neger wel wat frisch, toen hij in de koudere streken kwam, hij die uit het smoorheete Afrika kwam. Men stopte hem er echter warm in, hield hem bij ruw weer beneden, en zoo bleef hij gezond en wel.

Daar onze vriend gelijk ik zei, geen geboortebewijs bezat en te nauwernood wist of hij een naam had, besloot zijn meester er hem een te geven of liever drie. De voornamen koos hij uit den Bijbel: Jacob, Elisa. De achternaam werd eenvoudig ontleend aan den man, door wien men den jongen gekregen had, en luidde dus *Kapitein*. Zoo was alles behoorlijk in orde, toen het schip in Den Briel aankwam, van waar elk verder zijns weegs ging.

HOOGENBIRK.